

פארק העיוורים סיפור של מקום

טליה בקר¹ | יחיאל כהן² | מירב דוידיאן³ | נטע מזרחי⁴

1	רכזת קליטת קהל, אזור מנשה והשרון, קק"ל Talib@kkl.org.il
2	סגן מנהלת מרחב מרכז, קק"ל
3	ממונה נגישות ארצית, אגף התכנון, קק"ל
4	רכזת קליטת קהל, אזור החוף, קק"ל

השביל מתפתל לאורך כ־500 מטר ועובר דרך נקודות עניין מגוונות בפארק; בורות מים, גת לדריכת ענבים וחורבה עתיקה. סמוך להן יש שלטי מידע ייחודיים ובהם תבליטי איורים והסברים בכתב ברייל. השביל מקיף בוסתן קדום, ובהמשך ניטעו עצי פרי נוספים, כגון תאנים, רימונים, שקדים, זיתים וחרובים. לשביל שלוש טבעות מעגליות, והן יוצרות אצל המטייל תחושה של מקום גדול יותר. לאורך השביל נבנה מאחז יד, ואבני השפה של השביל הוצבו באלכסון, כדי שאדם שנעזר במקל נחיה יוכל לחוש בהן ביתר קלות. בשביל הוצבו אלמנטים ייחודיים, ובהם ספסלים שגולפו בבולי עץ ושוקת אבן. אל השוקת נאספו מחטי אורן ואצטרובלים שנשרו מהעצים הסמוכים, כדי שלקויי הראייה יוכלו לגעת בהם ולחוש אותם. השביל מתפצל ומקיף ערוגה גדולה, שנשתלו בה צמחי תבלין ארומטיים המפיצים את ריחם עם כל מגע או משב רוח. בכניסה לפארק הוצב פעמון רוח שמטרתו להכווין את העיוורים לפארק. ספסלי עץ הונחו

יער בן שמן משתרע על שטח של כ־30,000 דונם. הוא מהווה "ריאה ירוקה" בלב גוש דן, ואלפי מטיילים פוקדים אותו מדי שנה. לפני כ־20 שנה פילסה קק"ל ביער שביל שמותאם ללקויי ראייה, וכיום מצוי בלב היער פארק שכולו חוויה של חושים – פארק העיוורים, שהוקם כחלק ממכלול אתרים נגישים. הזרז להנגשת חניונים ואתרים קולטי קהל ביערות היה חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, תשנ"ח-1988.

הרעיון להקמת פארק העיוורים והשביל בתוכו נולד במשרדי עמותת פעולה במודיעין, הפועלת לטובת אנשים עם לקויות ראייה. את התכנון הובילה מחלקת התכנון של קק"ל יחד עם אדריכלית הנוף צופיה רוזנר. צוות התכנון סייר ברחבי הארץ כדי ללמוד מפרויקטים קיימים שמונגשים לעיוורים ומתחשבים בצורכיהם, כמו גן הנדיב והגן הבוטני בדרום תל אביב. לצוות הצטרף אדם עם לקות ראייה, והוא גם תרגם את הטקסטים באתר לכתב ברייל.

והועדפו אלמנטים מאבן וממתכת. השביל שהתבסס בעבר על מצעים (מה שנקרא בלשון העם כורכר או "מחלוטה" – חומר מחצבה) רובד באספלט, ושיפועו הותאם לתקנים. אבני השפה האלכסוניות נשמרו בצידי השביל ומאחז היד המוביל הוחלף במאחז חדש לכל אורכו. סמוך לחורבה נבנתה סוכת גפן, ורחבות העץ הוחלפו באבנים מסותתות. ספסלי העץ חודשו, ותוכנן מקום פנוי בקרבתם, כך שאדם היושב בכיסא גלגלים יכול לשבת לצידם. כדי להדגיש את אזורי הפעילות הוצבו בכניסות אליהם פסי אבן ששולבו באספלט, שמשמשים פסי נחייה לאנשים עם לקויות ראייה קלות יותר. קיר האבן בכניסה חודש אף הוא, והוצב בו פעמון רוח. בשביל שולבו אמצעי שמע המאפשרים לשמוע את סיפור המקום דרך יישומון ייעודי. ערוגת התבלינים נבנתה מחדש, הונמכה לטובת גישה נוחה יותר, ונשתלו בה צמחי תבלין. בבוסתן ולאורך השבילים ניטעו עצי פרי ונשתלו פקעות של רקפות וחצבים. כיום מתקיימות בפארק פעילויות של עמותת פעול"ה, כמו טיפולי שיאצו, וכן מגיעות לאתר קבוצות רוכבים באופני "טנדם".

לאורך הטרוסות המלוות את השביל. בקרבת הפארק הוקמו שני חניוני פיקניק נגשים. הפארק נמצא על אם דרך סינגל אופניים, שרוכבות בו גם קבוצות רוכבים באופני "טנדם" המותאמים לאנשים עיוורים.

הצורך בשיקום הפארק

הפארק שהיווה מוקד משיכה לאלפי מטיילים ובהם אנשים עם לקויות ראייה, סבל מחוסר תחזוקה, ומצב השביל התדרדר. כמו כן, עם תיקון ועדכון חוקי הנגישות עלה הצורך להנגיש את השביל לכלל האנשים עם מוגבלויות. אדריכלית הנוף וצוות מלווה רחב מקק"ל החלו בתכנון מחדש של השביל. לפגישות הראשונות הוזמנה גם עמותת פעול"ה שנתנה את הדגשים שלה לתכנון. העיקרון המוביל בשדרוג השביל היה שימור הרעיונות שהתכנון המקורי התבסס עליהם, והתאמה לתקני הנגישות. נוסף על כך, הוחלט שמרכיבי השביל חייבים להיות עמידים לפגעי הזמן ולוונדליזם, ולכן הופחת השימוש באלמנטים מעץ

רוכבי אופניים בפארק העיוורים
צילום: בלה נודלמן

השביל הראשי בפארק העיוורים והמעקה שנועד לסייע להתמצאות
צילום: בלה נודלמן